

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Krzyże pokutne Dolnego Śląska

czas trwania: 1 dzień, typ: samochodowa, liczba miejsc: 8, stopień trudności:
średnia

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Krzyże pokutne miały różne formy, od prostych i surowych po bogato zdobione kamienne, wykute z jednego kawałka skały. Wykonywane były głównie w średniowieczu przez zabójców w miejscu, w którym dokonało się morderstwo. W Polsce zwyczaj ten pojawił się w XIII w. i z coraz mniejszym natężeniem trwał aż do XIX w. Krzyże pokutne występowały od północy Włoch do Skandynawii. W całej Europie istnieje ok. 7000 takich krzyży. W Polsce znajduje się ich około 400.

Występują one na terenach kolonizowanych przez osadników niemieckich. W województwach dolnośląskim, opolskim, lubuskim i zachodniopomorskim. Największy krzyż pokutny na Dolnym Śląsku znajduje się w Kijowicach, a największy w Europie w Stargardzie Szczecińskim.

Morderca oprócz wykonania krzyża musiał pokryć koszty pogrzebu, rozprawy sądowej orazłożyć na utrzymanie rodziny zamordowanego. Musiał również ufundować świece kościelne i odbyć pieszą pielgrzymkę do świętego miejsca. Wykonanie krzyża było ostatnim elementem pokuty. Na przestrzeni wieków i wraz z rozwojem sztuki kamieniarskiej zmieniały się także i krzyże. Pierwsze miały nieregularne kształty, a późniejsze były bogato zdobione rytami. Na krzyżach rzeźbiono święte osoby, symbole i narzędzia mordu.

Program wycieczki

Kijowice

Największy krzyż kamienny

Na Śląsku zachowało się wyjątkowo dużo krzyży pokutnych. Kute w kamieniu krucyfiksy są pamiątkami dawnego średniowiecznego obyczaju prawnego. Jedną z orzekanych przez ówczesne sądy kar za morderstwo był obowiązek wykucia kamiennego krzyża, dowodu odbytej przez sprawcę pokuty za popełnioną zbrodnię i warunek pojednania z rodziną ofiary.

Krzyże stawiano na miejscu zbrodni. Na ich powierzchni znajduje się często prymitywny ryt przedstawiający zdaniem jednych narzędzie zbrodni, a według innych symbol wykonywanej przez ofiarę profesji. Gdy tradycja pokuty przez rzeźbienie zaczęła zanikać, wiele krzyży posłużyło jako solidny kawałek kamiennego budulca. Znajdują się bardzo często np. w murach otaczających kościoły.

Spotykane na Śląsku krzyże mają od kilkudziesięciu centymetrów do ponad 2 m wysokości. Do największych należy egzemplarz z Kijowic pod Bierutowem. Odkuto go z granitowej płyty, wystaje ponad ziemię na wysokość 2,4 m. Odnacza się starannym wykonaniem. W porównaniu z dziełami innych złoczyńców, zazwyczaj tylko w ogólnych zarysach przypominającymi krucyfiksy, egzemplarz spod Kijowic to majstersztyk. Może mordercą był kamieniarz, a może po prostu spryciarz, który krzyż najzwyczajniej zamówił u profesjonalisty.

Granitową powierzchnię ozdabia ryt przedstawiający Chrystusa na krzyżu i postać modlącą się u jego stóp. Krawędź obiega na całej długości gotycki napis. Podobno krzyż na leśnej drodze z Kijowic do Zawidowic stanął w połowie XIV w., upamiętniając dokonaną w tym miejscu zbrodnię bratobójstwa.

51°07'39"N 17°30'42"E | na mapie:A

Krzeszów

Kamienne krzyże pokutne

Prawo średniowieczne nakładało na zabójcę m.in. pokutę osobistą: miał on bowiem obowiązek wykucia w kamieniu krzyża lub postawienia kapliczki. Na krzyżach pokutnych często było przedstawione narzędzie zbrodni (miecz, nóż, topór itp.). Stawiano je ku przestrodze, nie tylko w miejscach, gdzie popełniono zbrodnię, ale także tam, gdzie często pojawiały się duże grupy ludzi, np. w okolicy kościołów, przy skrzyżowaniach ważniejszych dróg itp. Na Dolnym Śląsku zachowało się wiele takich kamiennych krzyży pokutnych, a w granicach gminy Kamienna Góra do chwili obecnej jest ich 8 (w Raszowie, Szarocinie, dwa w Krzeszowie, w Krzeszówku, Gorzeszowie, Kochanowie i w Pisarzowicach). To osobiwa atrakcja i pamiątka po dawnym zwyczaju.

50°43'42"N 16°04'35"E | na mapie:B

Glinno Krzyż pokutny

Krzyż pokutny to specyficzny, charakterystyczny dla Dolnego Śląska wyraz średniowiecznego wymiaru sprawiedliwości, w myśl którego każdy zbrodniarz, morderca, musiał m.in. własnoręcznie wyciosać z kamienia krzyż, na którym najczęściej przedstawiano narzędzie zbrodni (miecz, topór, siekiere itp.). Na Dolnym Śląsku takich krzyży zachowało się jeszcze sporo.

Oprócz krzyża pokutnego w Niedźwiedzicy na terenie gminy można spotkać jeszcze inne, np. w Glinnie. Wokół kościoła znajduje się kamienny mur cmentarny z kapliczką; po obu jej stronach wmurowane są dwa krzyże pokutne: jeden o wymiarach 108 x 66 cm z wyrytym narzędziem zbrodni - kuszą, oraz drugi, o wymiarach 77 x 63 cm, z wyrytym mieczem. Warto zobaczyć tę pamiątkę po średniowiecznym zwyczaju.

50°43'22"N 16°28'08"E | na mapie:C

Marczyce Góra Grodna

W niewielkiej miejscowości Marczyce, w północnej części najwyższego wzniesienia Wzgórz Łomnickich, u stóp Góry Grodnej, znajdują się sztuczne ruiny zamku Henryka von Reuss z Kowar, pochodzące z 1806 r. Jest to pseudogotycka baszta obronna, która w XIX w. stanowiła modne, romantyczne urozmaicenie krajobrazu. Spełniała także, dzięki izmom mieszkalnym, rolę schronu myśliwskiego. W centrum wsi, we wnętrzu muru oporowego, warto zobaczyć również dwa krzyże pokutne, które zostały niegdyś postawione przez morderców w miejscu popełnienia zbrodni.

50°50'13"N 15°43'09"E | na mapie:D

Kłodzko Krzyż pokutny

Krzyż pokutny znajduje się na terenie cmentarza komunalnego, od strony ul. Dusznickiej. Jest swoistym pomnikiem średniowiecznego prawa - wykuto na nim dźwię, prawdopodobne narzędzie zbrodni. Miejsce zaproponował: rudzik0312

50°26'25"N 16°38'29"E | na mapie:E

Mysłaków

Trzy krzyże pokutne

W zewnętrznej ścianie muru przykościelnego w Mysłakowie koło Świdnicy znajdują się trzy średniowieczne krzyże pokutne. Są one przykładami stosowania prawa zwyczajowego, które wyrokiem sądu nakazywało mordercy w akcie pokuty wykuć własnoręcznie taki krzyż i ustawić go w miejscu zbrodni. Winny musiał teżłożyć na utrzymanie rodziny zabitego, udać się na pieszą pielgrzymkę do odległego świętego miejsca itp. Czasem na takim krzyżu znajdują się narzędzia zbrodni, np. miecz, topór, nóż... Prawo zwyczajowe działało zwykle wówczas, gdy rycerz bądź ktoś z wyższych sfer zabił chłopą, a nie na odwrót.

50°51'13"N 16°39'10"E | na mapie:F

Czernica

Krzyż pokutny

Krzyż pokutny - inaczej pojednania - to kamienna forma w kształcie krzyża, własnoręcznie wykuta przez zabójców w miejscu, w którym dokonali morderstwa w celu odkupienia winy. Krzyż maltański koło Czernicy stoi w rowie niedaleko mostu, po lewej stronie drogi do miejscowości Płoszczyna. Krzyż z aureolą wykonany jest z piaskowca z wrytym

wizerunkiem miecza. Jego wymiary to około 110 x 106 x 32 cm. Obok krzyża stoi tablica informacyjna.

50°58'16"N 15°43'34"E | na mapie:G

Gola Świdnicka

Maltański krzyż pokutny

Jeden z piękniejszych krzyży maltańskich na Śląsku został wykuty z granitu. Stoi około 1 km za wsią w stronę Kraskowa i widoczny jest na tle Ślęży. Według legendy pastuch zamordował w tym miejscu rzeźnika, za próbę kradzieży owcy.

Krzyże pokutne to pozostałość po tzw. średniowiecznym prawie zwyczajowym - przestępca (morderca) musiał wykuć krzyż lub kapliczkę w ramach pokuty i ustawić na miejscu zbrodni. W ramach pokuty miał wykonać jeszcze kilka innych czynności, np. pokryć koszty pogrzebu ofiary,łożyć na utrzymanie dzieci zabitego, uiścić główszczyznę - sumę za głowę zabitego, odbyć pielgrzymkę do jednego z ówczesnych świętych miejsc (np. Jerozolimy, Rzymu, Santiago de Composteli). Krzyż pokutny miał upamiętniać tragiczne wydarzenie. Na obszarze Dolnego Śląska zachowało się najwięcej spośród wszystkich krzyży pokutnych istniejących w granicach naszego kraju.

50°54'57"N 16°35'54"E | na mapie:H

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. S. Zobniów, fot. arch. UG Kamienna Góra, klementyna26, fot. arch. UG Podgórzyn, fot. luka098o, klementyna26, , klementyna26

Trasa dodana przez: theguru

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
niedziela 14 grudnia 2025 13:50:20